

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

9. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 черв. 2022 р.): у 2 т. / НУ «ОЮА». Одеса, 2022. Т. 2. 1004 с.

Ключові слова: наукова бібліотека, наукова діяльність бібліотеки, наукова комунікація, публікаційна активність, метод кількісного аналізу.

Key words: scientific library, scientific activity of the library, scientific communication, publication activity, method of quantitative analysis.

ФІДАЄВА ТЕТЯНА ЮРІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач відділу рідкісних та цінних видань наукової бібліотеки*

ПАХОМОВА ТЕТЯНА ОЛЕКСІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
бібліотекар I категорії*

РОЛЬ ЕКСКУРСІЙНОЇ СПРАВИ ТА МУЗЕЄЗНАВСТВА У СИСТЕМІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Розвиток культури на сучасному етапі характеризується взаємопроникненням різних її областей. Так, наприклад, твори живопису, дрібної пластики та прикладного мистецтва стають невід'ємною частиною книжкових музейних експозицій. А єдиний інформаційний простір робить доступним будь-який культурний об'єкт практично кожному, хто бажає ознайомитися з ним.

У сучасному розумінні музей – це установа, яка займається вивченням та збереженням пам'яток історії та культури, а також просвітницькими завданнями. Музеї надзвичайно різноманітні за змістом експозиції: історичні, краєзнавчі, мистецтвознавчі, меморіальні, літературні, галузеві, тощо. Але наш особистий інтерес викликає таке явище як музей книги.

Взаємодія музею та книги дуже органічна. Книга якнайкраще підходить під визначення «пам'ятник історії та культури». Музей як сховище документів є важливим засобом накопичення, зберігання та передачі інформації. І музейний предмет, і книга мають дві головні функції документа: фіксація (закріплення) інформації на матеріальному носії, відчуженому від людини та збереження цієї інформації з подальшою передачею її в незмінному вигляді. Сьогодні багато музеїв книг виникають у рамках великих бібліотек та книгосховищ, де книга виступає і як експонат, і як інструмент вивчення фонду, і як об'єкт наукового дослідження, і, нарешті, як засіб популяризації та розповсюдження

музейної культури. Тому створення музеїв та спеціалізованих відділів рідкісних видань, дослідження, забезпечення їх збереженості, раціональна доступність для наукового вивчення та просвітницьких цілей є найважливішим завданням бібліотек.

Рідкісні та цінні видання – це своєрідна духовна скарбниця людства, його колективна пам'ять. Історична та культурна роль музейних фондів рідкісних видань полягає у впливі духовної культури минулого на духовний світ сучасної людини. Ця місія стає особливо важливою, коли йдеться про молодих людей, які знаходяться на порозі самостійного життя та професійної діяльності. Зупинимось на цьому детальніше.

Освітній процес у сучасному закладі освіти різноманітний та насичений. Основні компетенції реалізуються через складові цього процесу: освіту та навчання. Причому якщо професійна освіта надається здобувачам освіти у необхідному обсязі відповідно до методичних та адміністративних документів вищого навчального закладу, то виховна частина часто не удостоюється такої пильної уваги і носить епізодичний характер. А тим часом, навіть міцні професіонали, не спяяні єдиною духовно-моральною основою, навряд чи можуть стати в майбутньому міцною опорою держави.

Істотну допомогу у вирішенні цього завдання може надати позанавчальна та позааудиторна форми роботи. Один із видів такої роботи – організація та проведення екскурсій. Причому цей захід не повинен мати розважальний характер, що заповнює дозвілля; мета екскурсії – історичне та естетичне виховання, розширення краєзнавчого кругозору, розкриття духовно-морального потенціалу учнів. Завдання екскурсовода полягає в тому, щоб швидко і нестандартно подати інформацію з метою здивування, збудження та підтримки інтересу в екскурсантів. У цьому полягає основна складність – адже привернути увагу сучасної молоді не так просто. Це пов'язано з великою кількістю доступної інформації в мережі Інтернет, і, як наслідок – зниженням інтересу до читання, зниженням рівня критичного мислення та аналітичних здібностей у великої кількості молодих людей. Тому необхідний особистісно орієнтований матеріал, близький і досі невідомий кожному, хто прийшов на екскурсію. Причому для учнів, які ще не володіють достатнім життєвим досвідом, важливо ув'язати необхідну інформацію з реаліями конкретної території, доступними для розуміння залежно від рівня освітнього процесу. Провести екскурсію успішно можливо лише у тому випадку, якщо матеріал розкривається зрозумілою мовою та її суть адекватна інтелектуальному розвитку аудиторії екскурсантів. Особливо важливо наповнити екскурсійний процес факторами підвищення переконливості матеріалу, спрямованого на цю групу студентів, унікальними фактами, прикладами та цитатами із спогадів осіб, які брали участь у подіях або бачили їх на власні очі. Відмінний результат дає поєднання сьогодення та далекого минулого, перекличка часів, їх зв'язок. Наприклад, у Відділі рідкісних видань Наукової бібліотеки Одеської юридичної академії таким якорем, що «чіпляє» увагу студентів, є більш ніж сторічна історія території, на якій розташовувалася Академія. Ця історія пов'язана і з їхніми

ровесниками з минулого століття, і з музейним книжковим фондом, і з скульптурою у внутрішньому дворіку, яку вони бачать щодня, але тільки на екскурсії дізнаються, хто став її прототипом. Причому ця інформація підтверджується в буквальному сенсі представленої на власні очі великою книжковою експозицією. У методичці екскурсійного процесу це називається прийом локалізації подій. Загалом прийомів, що пробуджують інтерес екскурсантів, досить багато. Кожен музей обирає з них придатні собі. Оволодівши увагою студентів на початку оповідання, треба постаратися його підтримувати й надалі, у наступних розділах експозиції. Цьому сприяють представлені старі видання літературної, історичної, юридичної спрямованості, пов'язані з особами, які зробили вагомий внесок у культурно-історичну та правову спадщину нашого міста, країни. Так ми поступово розсуваємо рамки історико-географічного та професійного кругозору. Необхідний постійний зоровий чи навіть вербальний контакт із екскурсантами. Можна використовувати прийом «питання – відповідь». Це дає можливість вчасно вловити момент зниження уваги і використовувати прийом його перемикання, наприклад, на книги-мініатюри, – дуже багата тема, як правило, що викликає невідірваний інтерес у всіх. Ефективність екскурсії як навчально-пізнавального процесу завжди залежить від активності обох сторін: екскурсовода та екскурсантів.

Традиційна екскурсія як форма навчання відрізняється нестандартністю, можливістю більш вільної взаємодії між педагогом (екскурсоводом) та учнями, високим рівнем емоційності, і навіть можливістю перетікання оповідання у розмову на суміжну тему.

Останнім часом все більшої актуальності набувають віртуальні екскурсії. З розвитком цифрових технологій, і з непростими вимогами часу, саме з вимушеним іноді дистанційним навчанням. Віртуальна екскурсія – це організаційна форма навчання, що відрізняється від реальної екскурсії віртуальним відображенням реально існуючих об'єктів з метою створення умов для самостійного спостереження, збирання необхідних фактів тощо. Перевагами такого виду екскурсії є доступність, можливість повторного перегляду, наочність, наявність інтерактивних завдань та багато іншого. Віртуальна екскурсія сприяє візуальному сприйняттю учнями експонатів, що демонструються, знайомству з їх особливостями, віртуальному відвідуванню тих місць, в яких не були, але про роль, яких необхідно знати. Якісно зроблена віртуальна екскурсія дозволяє студенту випробувати ефект присутності на об'єкті, що сприяє більш повному візуальному та розумовому зануренню у демонстраційний процес. А це, у свою чергу, сприяє здобуттю добрих результатів через самостійну творчу роботу студента.

Під час будь-якої форми екскурсії студент дає оцінку всьому, що побачено і почуто. Він складає своє уявлення про події, явища, людей; визначає їх місце, характер, роль; визнає їх позитивні якості і усвідомлює недоліки. Саме з цього формується оцінка екскурсії – висновки екскурсанта, до яких його підводить викладач чи екскурсовод. Отже треба завжди пам'ятати, що більшість студентів сприймають саме їх думку як авторитетну основу для розуміння матеріалу і відношення

до предмету показу та розповіді. Тому таке важливе значення має точка зору екскурсовода на подію, її оцінка та впевненість у власній правоті.

Загалом екскурсія як вид позанавчальної роботи здатна частково компенсувати нестачу годин з історії, підвищити мотивацію молодих людей до саморозвитку, пробудити інтерес до краєзнавства та біографії видатних діячів культури та науки. Все це у синтезі створює умови для становлення висококультурної людини та гармонійно розвиненої особистості, реалізує виховні завдання вищого навчального закладу в освітньому процесі.

Список використаних джерел:

1. Бабарицька В. К. Екскурсоведство і музеєзнавство. Київ, 2007.
2. Гайда Л. А. Музейно-педагогічні центри України: досвід та перспективи розвитку. *Питання музеології*. 2012. № 2 (6). С. 179–186.
3. Д'яченко Н. В. Екскурсія як форма позааудиторної роботи. *Культура та безпека*. № 2. С. 56–59.
4. Кіптенко В. К. Організація екскурсійних послуг : підручник. Херсон, 2018.
5. Шехуріна Л. Д. Музей та книга (аспекти взаємодії). *Бібліосфера*. 2010. № 4. С. 24–28.

Ключові слова: музеєзнавство, музей книги, екскурсійна діяльність, наукова бібліотека університету.

Key words: museum studies, book museum, excursion activities, university research library.

НОВІТЬКА ІРИНА ВАДИМІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувачка сектору науково-інформаційного центру наукової бібліотеки*

МЕЛЬНИК НАДІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
бібліотекар II категорії науково-методичного відділу,
кандидат економічних наук*

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У НОВИХ РЕАЛІЯХ

Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу якісними науково- та навчально-методичними розробками (робочими програмами навчальних дисциплін, підручниками та навчальними посібниками, методичними рекомендаціями, лекційними та матеріалами для практичних занять, програмами практик тощо) є важливою складовою сучасного інформаційно-освітнього середовища та забезпечення якості освітнього процесу закладів вищої освіти.

Склад та зміст навчально-методичного забезпечення освітнього процесу вирішується закладами вищої освіти самостійно

Атаманенко Максим Сергійович Державна політика детінізації економіки	711
Могил Людмила Сергіївна Щодо проблем законодавчої диференціації повноважень державних органів у сфері регулювання ринку криптовалют	713
Бабалунга Олесь Михайлович Міжнародний комерційний арбітраж та право інтелектуальної власності	717
Клименко Олександр Віталійович Відновлення інвестиційної привабливості у післявоєнний період	719
Попович Павло Олександрович Європейські орієнтири розвитку в Україні правового регулювання нетипових способів забезпечення виконання договірних зобов'язань у сфері зовнішньоекономічної діяльності в умовах воєнного стану.	722

СЕКЦІЯ 27

ДІЯЛЬНІСТЬ СУЧАСНИХ БІБЛІОТЕК У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Іванійчук Таїсія Юріївна, Дремлюга Ольга Олексіївна Університетський бібліотечний простір і можливості III: протистояння чи взаємодоповнення?	726
Нерубацька Лариса Миколаївна, Опольська Тамара Іванівна, Бень Ангеліна Олександрівна Технології візуалізації в бібліотечному процесі	730
Стефанчишена Тетяна Михайлівна Бібліометричний аналіз публікацій фахівців наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія» з актуальних питань бібліотечної справи (за результатами участі у щорічних науково-практичних конференціях).	734
Фідаєва Тетяна Юріївна, Пахомова Тетяна Олексіївна Роль екскурсійної справи та музеезнавства у системі функціонування закладів вищої освіти України	737
Новітська Ірина Вадимівна, Мельник Надія Володимирівна Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу у нових реаліях	740